

УДК 332.2

JEL Classification: Q15

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202103089>

І. В. ЮРЧЕНКО, кандидат економічних наук

Королівство Данія: досвід ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення

Мета статті – розкрити досвід функціонування ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в Данії задля подальшої імплементації в українську практику позитивних та уникнення негативних аспектів такого досвіду.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано емпіричний метод (комплексна оцінка сучасної моделі ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення Данії); узагальнення й систематизації (побудова концепції та логічно-структурної моделі економічного обігу земель); абстрактно-логічний метод (теоретичні узагальнення та формулювання висновків).

Результати дослідження. Встановлено, що жорстко регульований ринковий обіг земель сільськогосподарського призначення в Данії було змінено на більш ліберальний, з дозволом на купівлю земель іноземцям. Проте це не тільки не залучило, як очікувалося, інвестиції, а навпаки, призвело до ще більш негативних та кризових явищ у країні. Визначено основний інструментарій, механізми та умови функціонування обігу земель в сільському господарстві Данії.

Елементи наукової новизни. Встановлено основну мету регулювання ринкового обігу земель у сільському господарстві Данії. Досліджено нормативно-правову базу Данії щодо регулювання ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення. Сформовано структурно-логічну схему ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення. Отримало подальший розвиток положення щодо Української моделі регулювання ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення з урахуванням досвіду досліджуваної країни.

Практична значущість. Отримані результати дослідження досвіду Королівства Данія щодо ринкового обігу земель, в частині надання доступу нерезидентів до права купівлі земель сільськогосподарського призначення, є наочно-практичною відповіддю і застереженням, що, безсумнівно, має бути враховано в Україні. Застосування дослідженого досвіду Данії повинно сприяти побудові ефективної моделі ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні. Табл.: 1. Рис.: 1. Бібліогр.: 18.

Ключові слова: земельні відносини; земельна реформа; ринковий обіг земель; державне регулювання; ринок земель; зарубіжний досвід.

Юрченко Ігор Володимирович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу земельних відносин та природокористування, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: yourchenkoua@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4967-1994>

Постановка проблеми. Прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» № 2178-10 від 10.10.2019 р., який набуває чинності 01.07.2021 р., надає право власникам паїв на їх реалізацію та фактично запускає в Україні ринковий обіг земель сільськогосподарського призначення.

Незважаючи на врегульований, як вважають можновладці, ринковий обіг земель, питання надання права набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського

призначення іноземцям та юридичним особам залишається відкритим. Хоча законом до 1 січня 2024 р. не допускається набуття юридичними особами, бенефіціарним власником яких є іноземці, особи без громадянства, юридичні особи, створені за законодавством інших країн, зазначена вимога не поширюється на випадки набуття сільськогосподарськими товаровиробниками у власність земельних ділянок, які використовують такі земельні ділянки на правах оренди, емфітевзису, за умови, якщо: з часу державної реєстрації юридичної особи – набувача права власності минуло не менше трьох ро-

© І. В. Юрченко, 2021

ків, право оренди, емфітевзису виникло до набуття чинності вимог, які це забороняють.

Враховуючи, що на сьогодні переважні площі земель сільськогосподарського призначення знаходяться в оренді великих аграрних підприємств з іноземним капіталом, обмеження, встановленні щодо набуття у власність таких земель, на них не поширюватимуться.

Таким чином, прийнятий Закон, спрямований на запуск ринкового обігу земель у сільському господарстві, створив ще більше запитань, ніж вноормував та дав відповіді на наявні.

Отже, питання ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення залишається гострим для суспільства, основоположним для аграрної галузі, визначальним для продовольчої безпеки країни та потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо побудови, запровадження та функціонування ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення широко досліджені та висвітлені в працях українських вчених, серед яких: Д. С. Добряк [1], В. М. Заяць [18], О. В. Кірейцева [2], Ю. О. Лупенко [5], В. Я. Месель-Веселяк [6], П. Т. Саблук [7], М. М. Федоров [8], О. В. Ходаківська [10] та ін. Разом із тим проблематика ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення досліджувалася в працях таких іноземних авторів, як R. Levesque [3, 4, 9], I. Lueder [14] та ін.

Напрацьована науковцями значна теоретико-методологічна база з розбудови та функціонування ефективного, регульованого ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення заклала підґрунтя для впровадження досліджень у практику. Проте у прийнятому нормативно-правовому забезпеченні ринкового обігу земель у сільському господарстві напрацювання вчених залишилися не врахованими, тому це питання потребує значно ширшого дослідження.

Мета статті – розкрити досвід функціонування ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в Данії задля подальшої імплементації в українську практику позитивних та уникнення негативних аспектів такого досвіду.

Методологія дослідження. У процесі дослідження використано емпіричний метод (комплексна оцінка сучасної моделі ринкового обігу земель сільськогосподарського

призначення Данії); узагальнення й систематизації (побудова концепції та логічно-структурної моделі економічного обігу земель); абстрактно-логічний метод (теоретичні узагальнення та формулювання висновків).

Виклад основних результатів дослідження. Датське сільське господарство широко відоме як ефективна модель організації господарства, як одне з найбільш технологічно розвинених та найкращих в Європі, незважаючи на те, що на кінець 2016 р. у галузі працювало близько 62 тис. осіб, або 2,5% усіх зайнятих [12]. Сільськогосподарський потенціал Данії сьогодні може забезпечити продовольством 20 мільйонів людей, що в 4 рази перевищує її населення.

Країна належить до провідних європейських виробників сільськогосподарської продукції: яловичини, свинини, птиці, молокопродуктів та зернових. Усі галузі сільського господарства орієнтовані в цілому на експорт. Продукція сільського господарства та харчового сектору загалом становить близько 25% від загального експорту датських товарів [15].

За формою власності на землі сільськогосподарського призначення в Данії переважає приватна власність – 98%. Станом на 2017 р., Данія посідала одне з перших місць у світі з часткою 63% земельної площі країни, де здійснюється сільськогосподарське товаровиробництво, з яких 58% рілля, за середнього показника в Європі 24% [17, 12].

Сільськогосподарському товаровиробництву Данії в своїй більшості притаманна форма приватного сімейного господарства. Кількість таких господарств на кінець 2017 р. становила близько 35 тис., з яких 10 тис. фермерські господарства сімейного типу [12].

Незважаючи на зменшення кількості особистих селянських господарств на 22% за 8 років, саме вони залишаються домінуючими за формою організації господарської діяльності в сільському господарстві Данії. У 2018 р. кількість особистих селянських господарств становила 29 тис., або 85% від усіх господарств. Разом із тим кількість особистих селянських господарств, у власності яких перебувало 200 гектарів або більше земель сільськогосподарського призначення, за 8 років збільшилася на 14% і у 2018 р. становила 2,6 тис. господарств, або 9% від загальної кількості (табл.).

Господарства за формою організації та землі сільськогосподарського призначення в їх користуванні/власності у Данії за 2010-2018 рр., тис.

Форма	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ОСГ	37,17	36,23	35,20	34,32	33,39	31,87	30,63	29,78	29,02
Підприємства колективної власності	3,47	3,21	2,98	3,00	2,86	3,00	3,10	3,00	2,96
Господарські товариства	1,19	1,00	1,52	1,22	1,50	1,32	1,58	1,69	1,89
Інші види господарств	0,28	0,22	0,23	0,30	0,21	0,45	0,36	0,25	0,24
Господарства з 200 га і більше, тис.									
ОСГ	2,26	2,36	2,48	2,39	2,46	2,55	2,56	2,62	2,61
Підприємства колективної власності	0,63	0,64	0,66	0,64	0,59	0,62	0,59	0,60	0,57
Господарські товариства	0,18	0,16	0,18	0,22	0,23	0,25	0,31	0,35	0,40
Інші види господарств	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04

Джерело: Розраховано автором за даними [12].

Із метою врегулювання сільськогосподарської власності, структури господарств, використання та прав власності на землі сільськогосподарського призначення, забезпечуючи тим самим їх раціональне використання, було прийнято Закон Данії «Про сільськогосподарську власність» № 435 від 06.06.2004 р.

Зазначений нормативно-правовий акт мав забезпечити захист земель сільськогосподарського призначення та раціонально орієнтованих і конкурентоспроможних господарств від урбанізації, створення та розвиток сімейного фермерства. Крім того, законом ставилися на меті такі завдання:

забезпечення обґрунтованого та багатогранного використання сільськогосподарських земель з урахуванням природоохоронних заходів;

забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських галузей та підвищення їх конкурентоспроможності;

сприяння заселенню та розвитку сільських територій;

збереження приватної власності, як переважачої форми володіння та діяльності в сільському господарстві, забезпечення необхідної виробничої бази для сільського господарства [13].

Розділом 12 сьомої Глави Закону Данії «Про сільськогосподарську власність» № 435 від 06.06.2004 р. визначено вимоги до осіб, які мають право набувати право власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення через їх купівлю. До таких осіб належать:

1) За умови набуття права власності на земельну ділянку, площа якої менша або дорівнює 30 га:

фізичні особи (резиденти), які досягли 18-річного віку;

особа зобов'язується постійно проживати в місцевості, де розташована земельна ділянка, запропонована до продажу, протягом 8-ми років.

2) За умови набуття права власності на земельну ділянку, площа якої більша 30 га:

фізична особа (резидент), яка досягла 18-річного віку;

особа зобов'язується постійно проживати в місцевості, де розташована земельна ділянка, запропонована до продажу, протягом 8-ми років.

мати відповідну сільськогосподарську освіту/підготовку, що визначається згідно з вимогами Міністерства продовольства, сільського господарства та рибного господарства;

здійснювати самостійне керування господарством та всім майном;

фізична особа, у власності якої після придбання загальна площа у власності не перевищуватиме 400 га [13].

Стосовно іноземних громадян і юридичних осіб, то цим Законом купівля права власності на землю сільськогосподарського призначення для них була заборонена.

Існує ряд випадків-виключень, коли юридичній особі може бути надано дозвіл на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення:

придбання здійснюється з метою використання земельної ділянки для досліджень, у наукових цілях;

придбання стосується ведення тепличного сільськогосподарського товаровиробництва;

юридична особа, діяльність якої неприбуткова та спрямована на підтримку природоохоронних цілей;

особливі обставини [13].

Крім того, згідно з Розділом 9 Закону набувачем права власності на земельну ділянку сільськогосподарського призначення мо-

же бути акціонерне товариство з обмеженою відповідальністю або товариство з обмеженою відповідальністю, якщо більшість акцій, що забезпечують більшість голосів та складають щонайменше 10 відсотків статутного капіталу, належить особі, що відповідає визначеним вимогам, які регламентують можливість набувати право власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення. У свою чергу всі інші акції належать особам, які мають подружні, родинні зв'язки (є нащадками, дітьми і т.ін.) з особою, зазначеною вище [13].

Варто зауважити, що у Розділі 6 згаданого нормативно-правового акта наведено роз'яснення щодо вимоги постійного проживання за умови придбання земель сільськогосподарського призначення. Так, статтями 8-9 передбачено, що земельна ділянка в обов'язковому порядку повинна бути обладнана житловим будинком, який має утримуватися відповідним чином, а в разі його пошкодження чи руйнування житло повинно бути відремонтовано впродовж двох років [13].

Стосовно переважного права на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення, яка запропонована до продажу, то це право мав фермер, господарство чи земельна ділянка якого сусідня, або фермер, який орендує землю, що запропонована до продажу.

Відповідно до законодавства, регулюючою інституцією щодо переходу права власності на землі сільськогосподарського призначення шляхом їх купівлі/продажу виступає Данське сільськогосподарське агентство (Danish Agricultural Agency) в особі Міністра продовольства, сільського господарства та рибного господарства, яке здійснює свою діяльність при Міністерстві навколишнього середовища та продовольства (Ministry of Environment and Food).

Міністерством повністю контролюються та перевіряються на відповідність особи, які виявили бажання придбати земельну ділянку сільськогосподарського призначення у власність, до вимог законодавства. Разом із тим Міністерство має повноваження, за своїм баченням, надавати дозволи, встановлювати заборони, звільняти від виконання певних положень Закону Данії «Про сільськогосподарську власність» № 435 від 06.06.2004 р., коли цього вимагають особливі обставини, визначаючи такі обставини, а також проводити необхідні перевірки.

Усі процедури з купівлі/продажу земель сільськогосподарського призначення в країні

відбуваються за допомогою агентів (які використовують відповідні інтернет-ресурси з нерухомості) та адвокатів, послуги яких оплачуються додатково. Участь агента з нерухомості зазвичай оплачує продавець нерухомості (близько 6% від вартості землі), тоді як адвоката, що виконує оформлення угоди, складає акт огляду нерухомості, здійснює оплату податків, складає акт купівлі-продажу та інше, оплачує покупець (від 300 євро до 1000, плюс податки і збори, які можуть досягати 1,5% від вартості нерухомості).

Унаслідок кризи 2008-2009 рр. та падіння цін на сільськогосподарську продукцію датські фермери зіштовхнулися із значними фінансовими труднощами. Примусова реструктуризація балансу банків призвела до блокування фінансування та подальшої підтримки фермерських господарств. Крім того, фермери, які мали великі зобов'язання перед фінансовими установами, не змогли отримати рефінансування і були змушені продавати земельні ділянки. Звідси ціна сільськогосподарських угідь знизилася на понад 40%. Загальний борг фермерів у Данії на кінець 2010 р. орієнтовно досягнув 48 млрд євро, що перевищило показник 2004 р. на 54%. Сільське господарство Данії зазнало значного відтоку капіталу [14].

Із метою подолання фінансової кризи в сільському господарстві країни у 2015 р. до Закону Данії «Про сільськогосподарську власність» були внесені поправки, які мали забезпечити сільське господарство фінансовими вливаннями через доступ до землі іноземних товариств з обмеженою відповідальністю, торгових фондів, пайових фондів тощо.

Із нормативно-правового акта були виключені вимоги щодо розмірів площ, вимоги до покупців земель сільськогосподарського призначення, також дозволена їх купівля юридичними особами, нерезидентами, тоді як фермери позбавлені переважного права на купівлю [16, 11].

Проте зміни в законодавстві не викликали позитивного ефекту, а навпаки, стали сприятливими для розвитку спекулятивних процесів на ринку землі та маніпулювання ціною. Пояснюється це тим, що мету іноземних і датських компаній з обмеженою відповідальністю становить не розвиток сільського господарства Данії, а насамперед отримання прибутку. Тому землі почали купуватися для подальшого їх перепродажу за вигіднішими цінами.

Разом із такими змінами в нормативно-правовій базі Данії дрібні фермери втратили

переваги при купівлі земель сільськогосподарського призначення. Крім того, вони не мають таких фінансових ресурсів, якими володіють іноземні компанії (інвестори).

Натепер ситуація погіршується ще й тим, що у Данії взагалі відсутній огляд масштабів придбання іноземцями сільськогосподарських земель, оскільки ні Міністерство, ні Агентство не ведуть реєстр іноземних чи прямих (опосередкованих) купівель датських сільськогосподарських земель іноземними фізичними особами чи компаніями.

Таким чином, датська держава не може стежити за тим, що відбувається.

Наразі в Данії знову назрівають внесення змін до Закону Данії «Про сільськогосподарську власність», які будуть спрямовані на вирішення ситуації, що склалася.

Порівняльна логічно-структурна схема ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення характеризує загальну ситуацію з ринковим обігом земель у Данії, з урахуванням усіх змін, які були проведені (рис.).

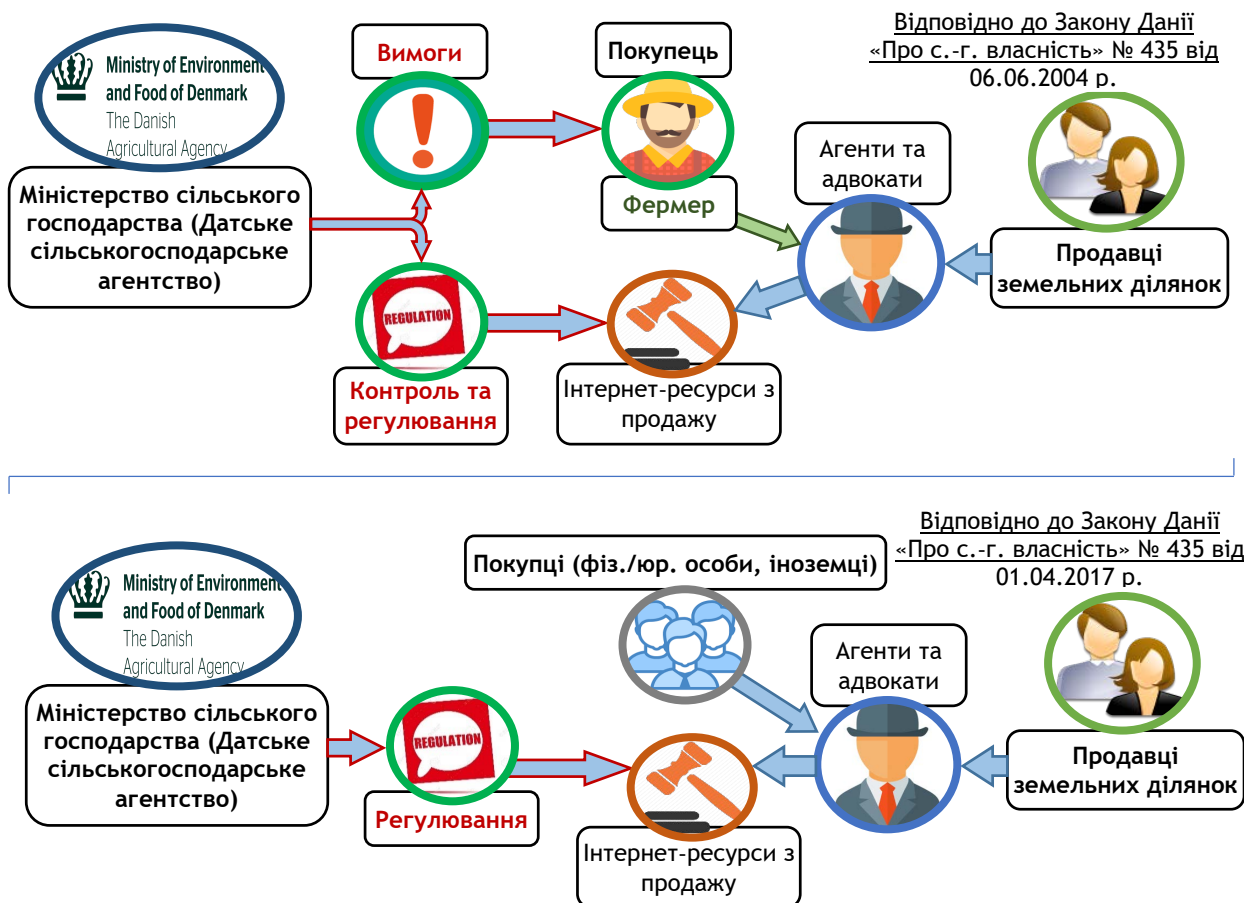

Рис. 1. Порівняльна логічно-структурна схема ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення Данії з урахуванням законодавчих змін

Джерело: побудовано автором.

Варто зауважити, що незважаючи на дозвіл купувати земельні ділянки сільськогосподарського призначення іноземними громадянами, в країні існує заборона для нерезидентів оформляти іпотечні кредити на купівлю нерухомості. Тобто задіяний важливий інструмент, оскільки резиденти практично завжди купують нерухомість у кредит, вносячи тільки 20% від вартості нерухомості. Іноземцю ж доведеться платити відразу всю суму.

Висновки. Досвід Данії щодо регулювання ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення надзвичайно корис-

ний для України. Адже саме в цій країні функціонував жорстко регульований ринковий обіг земель, який згодом було законодавчо змінено на більш ліберальний. У свою чергу, мета цих змін не була досягнута, а навпаки, ситуація загострилася і перед країною постали інші загрози та проблеми.

До основних аспектів ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в Данії на сьогодні можна віднести:

ринковий обіг земель сільськогосподарського призначення є регульований державою через Датське сільськогосподарське

агентство (Danish Agricultural Agency) в особі Міністра продовольства, сільського господарства та рибного господарства, яке здійснює свою діяльність при Міністерстві навколишнього середовища та продовольства (Ministry of Environment and Food);

у разі державної необхідності Датське сільськогосподарське агентство (Danish Agricultural Agency) має право накладати заборону, скасовувати вимоги законодавства до покупців, втручатися в трансакції щодо купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення;

купівля земель сільськогосподарського призначення дозволена юридичними особами та нерезидентами, але при цьому діють певні фінансові механізми, а саме іноземні покупці при купівлі мають сплатити всю вартість земельної ділянки, ніяких позик, розстрочки платежу чи кредитування для них не надається;

відсутні вимоги щодо розмірів площ, вимоги до покупців земель сільськогосподарського призначення;

фермери позбавлені переважного права на купівлю земель.

Досвід Данії наочно засвідчує, як поспішні, не виважені та науково не обґрунтовані зміни щодо ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення призводять до негативних процесів у сільському господарстві країни. Тобто його можна вважати своє-

рідною відповіддю на питання щодо залучення іноземних інвестицій у сільське господарство через запровадження відкритого, нерегульованого та вільного ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення, з дозволом на купівлю земель нерезидентами та юридичними особами. Ніяким інвестиціям, новим або збільшення вже існуючих це не сприятиме. Навпаки, така модель функціонування тільки спричинить погіршення становища фермерства на селі, загострення соціальної складової, відсторонення органів державної влади від моніторингу та регулювання ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення.

Україна обов'язково має використати наявний досвід, який вже апробований та надає переваги перед усіма іншими країнами, адже дозволяє обрати виключно правильний шлях розбудови ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення, не експериментувати з аграрною економікою та земельним питанням, забезпечити масштабний розвиток сімейного фермерства, як еталона в країнах Європейського Союзу, та перехід аграрного сектору на новий етап розвитку.

Подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на вивчення та аналіз прийнятої моделі ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні, якнайшвидше виявлення та усунення негативних її аспектів.

Список бібліографічних посилань

1. Добряк Д. С., Шкуратов О. І. Формування і розвиток ринкових земельних відносин на теренах України. *Збалансоване природокористування*. 2018. № 1. С. 6-17. <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2018>.
2. Кірейцева О. В. Сучасні тенденції функціонування ринку землі у Франції. *Інтернаука*. 2016. № 12(2). С. 74-76.
3. Левек Р. Сільськогосподарські структури, сталість продовольчих систем та регулювання земельних ринків. *Економіка АПК*. 2020. № 1. С. 18-33. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001018>.
4. Левек Р., Ходаківська О. В., Юрченко І. В. Моделі регулювання ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в країнах Європейського Союзу. *Економіка АПК*. 2017. № 10. С. 5-12. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201710005>.
5. Лупенко Ю.О., Ходаківська О. В. Моделі обігу земель сільськогосподарського призначення: результати анкетних досліджень. *Економіка АПК*. 2018. № 9. С. 5-15. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201809005>.
6. Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Нові методичні підходи щодо удосконалення нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення. *Економіка АПК*. 2016. № 2. С. 22-28.
7. Саблук П. Т. Особливості об'єктивного процесу освоєння земельних ринкових відносин. *Вісник аграрної науки*. 2021. № 5(99). С. 65-71
8. Федоров М. М. Земельна реформа і розвиток ринку земельних відносин. *Економіка АПК*. 2011. № 7. С. 55-60.
9. Ходаківська О. В., Левек Р. Земельні відносини: пошук балансу інтересів між державним регулюванням та неолібералізмом. *Економіка АПК*. 2018. № 6. С. 5-17.

References

1. Dobryak, D.S. & Shkuratov, O.I. (2018). Formuvannia i rozvytok rynkovykh zemelnykh vidnosyn na terenakh Ukrainy [Formation and development of market land relations in Ukraine. Balanced nature management]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*, 1, pp. 6-17 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2018>.
2. Kireitseva, O.V. (2016). Suchasni tendentsii funktsionuvannia rynku zemli u Frantsii [Modern tendencies of land market functioning in France]. *International scientific journal "Internauka"*, 12(2), pp. 74-76 [In Ukrainian].
3. Levek, R. (2020). Silskohospodarski struktury, stalist prodovolchyykh system ta rehuliuвання zemelnykh rynkiv [Agricultural structures, sustainability of food systems and regulation of land markets]. *Ekonomika APK*, 1, pp. 18-33 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001018>.
4. Levesque, R., Khodakivska, O.V. & Yurchenko, I.V. (2017). Modeli rehuliuвання rynkovoho obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Models of regulation of market circulation of agricultural land in EU countries]. *Ekonomika APK*, 10, pp. 5-15 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201710005>.
5. Lupenko, Yu.O., Khodakivska, O.V. (2018). Modeli obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia: rezultaty anketnykh doslidzhen [Models of agricultural land turnover: results of questionnaires]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 5-15 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201809005>.
6. Mesel-Veseliak, V.Ya. & Fedorov, M.M. (2016). Novi metodychni pidkhody shchodo udoskonalennia normatyvnoi hroshovoi otsinky zemel silskohospodarskoho pryznachennia [New methodical approaches to improving the normative monetary valuation of agricultural lands]. *Ekonomika APK*, 2, pp. 22-28 [In Ukrainian].

10. Ходаківська О. В., Юрченко І. В. Ринковий обіг земель сільськогосподарського призначення в Ізраїлі. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 84-92. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201902084>.

11. Bekendtgørelse af lov om landbrugsejendomme No 27/2017 Miljø- og Fødevarerministeriet of 4 January 2017 [el. res.]. URL : <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=186169#id06eb37> (дата звернення 28.05.2021 р.).

12. Danmarks Statistik. URL : <https://www.dst.dk/en> (дата звернення: 28.05.2021 р.). https://oec.world/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/all/show/2017/ (дата звернення 28.05.2021 р.).

13. Lov om landbrugsejendomme No 435/2004 Miljø- og Fødevarerministeriet of 6 June 2004 [el. res.]. URL : <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=8026> (дата звернення: 28.05.2021 р.).

14. Lueder I. Danish farmland investments: a window of opportunity. Geneva. 2013. URL : http://www.blueharvest.ch/wp-content/uploads/2013/11/Danish-farmland_Market.pdf (дата звернення: 28.05.2021 р.).

15. Observatory of Economic Complexity. Denmark export 2017. URL : https://oec.world/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/all/show/2017/ (дата звернення: 28.05.2021 р.).

16. Om ejerskab af landbrugsjord. URL : <http://www.jak.dk/om-ejerskab-af-landbrugsjord/> (дата звернення: 28.05.2021 р.).

17. Udviklingen af landbrugslandet gennem seks årtier fra 1954 til 2025. En undersøgelse fra Københavns Universitet. 2017. 12 p. URL : <https://www.ft.dk/samling/20161/almdel/mof/bilag/230/1717575.pdf> (дата звернення :28.05.2021 р.).

18. Zaiats V. The Farmland Market for Agribusiness Development in Ukraine. *European Journal of Science and Research*. 2019. Vol. 1. P. 91-97.

7. Sabluk, P.T. (2021). Osoblyvosti obiektyvnoho protsesu osvoinnia zemelnykh rynkovykh vidnosyn [Features of the objective process of development of land market relations]. *Visnyk ahrarynoi nauky*, 5 (99), pp. 65-71 [In Ukrainian].

8. Fedorov, M.M. (2011). Zemelna reforma i rozvytok rynku zemelnykh vidnosyn [Land reform and market development of land relations]. *Ekonomika APK*, 7, pp. 55-60 [In Ukrainian].

9. Khodakivska, O.V. & Levek, R. (2018). Zemelni vidnosyny: poshuk balansu interesiv mizh derzhavnym rehuliuvanniam ta neoliberalizmom [Land relations: finding a balance of interests between state regulation and neoliberalism]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 5-17 [In Ukrainian].

10. Khodakivska, O.V. & Yurchenko, I.V. (2019). Rynkovyi obih zemel silskohospodarskoho pryznachennia v Izraili [Market turnover of agricultural lands in Israel]. *Ekonomika APK*, 2, pp. 84-92 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201902084>.

11. Bekendtgørelse af lov om landbrugsejendomme No 27/2017 Miljø- og Fødevarerministeriet. (2017). Retrieved from: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=186169#id06eb37> [In Danish].

12. Danmarks Statistik. Retrieved from: <https://www.dst.dk/en> [In Danish].

13. Lov om landbrugsejendomme No 435/2004 Miljø- og Fødevarerministeriet. (2004). Retrieved from: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=8026> [in Danish].

14. Lueder, I. (2013). Danish farmland investments: a window of opportunity. Geneva. Retrieved from: http://www.blueharvest.ch/wp-content/uploads/2013/11/Danish-farmland_Market.pdf [In English].

15. Observatory of Economic Complexity. Denmark export 2017. Retrieved from: https://oec.world/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/all/show/2017/ [In Danish].

16. Om ejerskab af landbrugsjord. Retrieved from: <http://www.jak.dk/om-ejerskab-af-landbrugsjord/> [In Danish].

17. En undersøgelse fra Københavns Universitet (2017). *Udviklingen af landbrugslandet gennem seks årtier fra 1954 til 2025*. Retrieved from: <https://www.ft.dk/samling/20161/almdel/mof/bilag/230/1717575.pdf> [in Danish].

18. Zaiats, V. (2019). The Farmland Market for Agribusiness Development in Ukraine. *European Journal of Science and Research*, 1, pp. 91-97 [In English].

Yurchenko I. V. Denmark: experience of market turnover of agricultural land

The purpose of the article is to reveal the experience of the functioning of the market circulation of agricultural land in Denmark, in order to further implement in Ukrainian practice, the positive and avoid negative aspects of this experience.

Research methods. The study used an empirical method (comprehensive assessment of the modern model of market turnover of agricultural land in Denmark); generalization and systematization (construction of the concept and logical-structural model of economic turnover of lands); abstract-logical method (theoretical generalizations and formulation of conclusions).

Research results. It was found that the tightly regulated market turnover of agricultural land in Denmark was changed to a more liberal one, with permission to buy land for foreigners, but this not only did not attract investment as expected, but on the contrary, led to even more negative and crisis phenomena in country. The main tools, mechanisms and conditions of land turnover in agriculture of this country are determined.

Scientific novelty. The main purpose of regulating the market turnover of land in Danish agriculture has been established. The legal framework of Denmark for regulating the market circulation of agricultural land has been studied. The structural and logical scheme of market circulation of agricultural lands is formed. The provisions on the Ukrainian model of regulating the market turnover of agricultural lands were further developed, taking into account the experience of the studied country.

Practical significance. The results of the study of the experience of the Kingdom of Denmark on the market turnover of land, in terms of granting non-residents access to the right to purchase agricultural land, is a clear practical answer and a caveat that should undoubtedly be taken into account in Ukraine. The application of the Danish experience should help to build an effective model of market turnover of agricultural land in our country. Tabl.: 1. Figs.: 1. Refs.: 18.

Keywords: land relations; land reform; market turnover of land; state regulation; land market; foreign experience.

Yurchenko Ihor Volodymyrovych - candidate of economic sciences, senior research fellow of the department of land relations and environmental management, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: yourchenkoua@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4967-1994>

Юрченко І. В. Королівство Данія: опыт рыночного оборота земель сільськогосподарського призначення

Цель статьи - раскрыть опыт функционирования рыночного оборота земель сільськогосподарського призначення в Данії для дальнейшей имплементации в украинскую практику положительных и избегания негативных аспектов такого опыта.

Методика исследования. В процессе исследования использованы эмпирический метод (комплексная оценка современной модели рыночного оборота земель сільськогосподарського призначення Данії); обобщения и систематизации (построение концепции и логически-структурной модели экономического оборота земель); абстрактно-логический метод (теоретические обобщения и формулирование выводов).

Результаты исследования. Установлено, что жестко регулируемый рыночный оборот земель сельскохозяйственного назначения в Дании был изменен на более либеральный, с разрешением на покупку земель иностранцам. Однако это не только не привлекло, как ожидалось, инвестиции, а наоборот, привело к еще более негативным и кризисным явлениям в стране. Определены основные инструменты, механизмы и условия функционирования оборота земель в сельском хозяйстве Дании.

Элементы научной новизны. Установлена основная цель регулирования рыночного оборота земель в сельском хозяйстве Дании. Исследована нормативно-правовая база Дании по регулированию рыночного оборота земель сельскохозяйственного назначения. Сформирована структурно-логическая схема рыночного оборота земель сельскохозяйственного назначения. Получили дальнейшее развитие положения относительно Украинской модели регулирования рыночного оборота земель сельскохозяйственного назначения с учетом опыта исследуемой страны.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования опыта Королевства Дания по рыночному обороту земель, в части предоставления доступа нерезидентов к праву покупки земель сельскохозяйственного назначения, является наглядно-практическим ответом и предупреждением, что, несомненно, должно быть учтено в Украине. Применение исследованного опыта Дании должно способствовать построению эффективной модели рыночного оборота земель сельскохозяйственного назначения в Украине. Табл.: 1. Илл.: 1. Библиогр.: 18.

Ключевые слова: земельные отношения; земельная реформа; рыночный оборот земель; государственное регулирование; рынок земель; зарубежный опыт.

Юрченко Игорь Владимирович – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела земельных отношений та природопользования, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: yourchenkoua@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4967-1994>

Стаття надійшла до редакції 05.03.2021 р.

Фахове рецензування: 12.03.2021 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Юрченко І. В. Королівство Данія: досвід ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення. *Економіка АПК*. 2021. № 3. С. 89 – 96. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202103089>

Yurchenko, I.V. (2021). Korolivstvo Daniia: dosvid rynkovoho obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia [Denmark: experience of market turnover of agricultural land]. *Ekonomika APK*, 3, pp. 89 – 96 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202103089>

* * *